

Ympäristöministeriölle VN/36213/2025

Pelkosenniemen kunnan lausunto***Luonnos hallituksen esitykseksi yhdyskuntarakentamislaki sekä eräksi siihen liittyviksi laeiksi***

Pelkosenniemen kunta kiittää mahdollisuudesta lausua luonnoksesta hallituksen esitykseksi yhdyskuntarakentamislaki sekä eräksi siihen liittyviksi laeiksi. Kunta pitää lain tavoitteita pääosin kannatettavina, erityisesti pyrkimystä selkeyttää sääntelyä sekä edistää kestävästä yhdyskuntarakentamista.

Samalla kunta korostaa, että lainsäädännön tulisi tunnistaa Suomen kuntien erilaiset lähtökohdat. Pienten kuntien, kuten Pelkosenniemen, olosuhteet poikkeavat merkittävästi kasvukeskuksista ja isoista kunnista, mikä tulisi huomioida sääntelyn kuntiin kohdistuvissa hallinnollisissa ja taloudellisissa vaikutuksissa.

Tarkemmin kunta toteaa seuraavaa:

Esitysluonnoksen mukaan uusi yhdyskuntarakentamislaki on osa laajempaa maankäyttö- ja rakennuslain (MRL) kokonaisuudistusta. Uudistuksessa vanha MRL korvataan neljällä uudella lailla, ja samalla nykyinen laki kadun ja eräiden yleisten alueiden kunnossa- ja puhtaanapidosta (kunnossapitolaki) tuodaan osaksi uutta yhdyskuntarakentamislakia. Ympäristöministeriön aineiston mukaan tavoitteena on vastata toimintaympäristön muutoksiin sekä sujuvoittaa ja yhdenmukaistaa kuntien ja elinkeinotoiminnan välistä toimintaa.

Muutoksia kuntien velvollisuuksiin

Pelkosenniemen kunnan näkökulmasta lakiluonnos sisältää muutoksia kuntien velvollisuuksiin ja toimintatapoihin. Luonnoksessa esitetään kunnille uutta velvollisuutta laatia yleisten alueiden kunnossapitosuunnitelma, joka koskisi myös tontinomistajien ja -haltijoiden vastuulla olevaa yleisen alueen kunnossapitoa. Esityksen mukaan puhtaanapitovastuu siirtyisi tontinomistajalta kunnalle sellaisten katujen ajoradoilla, joiden nopeusrajoitus on yli 50 km/h. Toisaalta tontinomistajan vastuu tonttiliittymien ja kulkuteiden kunnossapidosta laajenisi, kun nykyinen etäisyyttä koskeva rajoite poistettaisiin. Lisäksi hulevesien hallinnan osalta nykyinen yksityiskohtainen hulevesisuunnitelma korvattaisiin yleispiirteisemmällä hulevesien hallintasuunnitelmalla.

Katutöiden ja teknisten verkkojen hallinta

Lakiluonnoksessa esitetään uusia keinoja katutöiden ja teknisten verkkojen hallintaan. Jatkossa teknisten verkkojen, kuten valokuitu- ja sähkökaapeleiden, sijoittaminen kunnan yleiselle alueelle edellyttäisi sijoituslupaa nykyisten vaihtelevien sopimuskäytäntöjen sijaan. Kunnassa on jo tällä hetkellä vaatimuksena sijoituslupamenettely teknisten verkkojen sijoittamiseksi asemakaava-alueilla. Sääntely kuitenkin yhtenäistäisi käytäntöjä kuntien kesken. Lisäksi kunta voisi antaa

yleisiä alueita koskevia käyttömääräyksiä esimerkiksi kaivutöissä yleisillä alueilla. Kunnille ehdotetaan vahvempaa oikeutta siirtää tai kieltää katutöitä perustelluista syistä sekä uutta mahdollisuutta määrätä hallinnollisia seuraamusmaksuja luvattomasta tai viivästyneestä toiminnasta.

Yleisten alueiden suunnittelu

Suunnittelun osalta lakiluonnos edellyttää, että yleisten alueiden suunnitelmat laadittaisiin jatkossa koneluettavassa muodossa ja niihin liitettäisiin erillinen selostus. Suunnittelussa on huomioitava aiempaa vahvemmin esteettömyys ja käytettävyys. Suunnittelussa olisi lisäksi jatkossa otettava huomioon alueen kunnossapidettävyys, ilmastonmuutoksen vaikutuksiin ja riskeihin varautuminen, kiertotalous, kulttuuriympäristön arvojen säilyminen, liikkumisen kestävyys ja luonnon monimuotoisuus. Suunnittelun vuorovaikutusvelvollisuus laajenisi koskemaan kaikkia yleisiä alueita, jotka tulisi asettaa julkisesti nähtäville. Vastaavasti suunnitelmien hyväksymispäätöksiä koskeva valitusoikeus rajattaisiin jatkossa vain suunnittelualueen rajanaapureihin, minkä arvioidaan nopeuttavan hankkeiden etenemistä ja vähentävän oikeuskäsittelyjä.

Lakiuudistuksen vaikutukset kunnille

Ympäristöministeriön arvioinnin mukaan uudistukset voivat alkuvaiheessa lisätä kuntien hallinnollista työtä sekä kustannuksia uusien suunnitteluvaatimusten, tiedonhallintavelvoitteiden ja lupakäytäntöjen myötä. Pitkällä aikavälillä on mahdollista, että toimintatapojen yhtenäistäminen ja parempi tiedonhallinta kuitenkin tehostaisi toimintaa. Digitalisaatio huomioiden kunnalla on jo nyt käytössään tietovarantojärjestelmä, joilla pystytään hallinnoimaan katuihin, yleisiin alueisiin ja muuhun yhdyskuntarakentamiseen liittyvää tietoa. Koneluettavuusvaatimukset kuitenkin aiheuttavat kunnalle järjestelmä- ja kehittämiskustannuksia. Siirtymäaikojen riittävyys on myös keskeistä onnistuneen toimeenpanon kannalta.

Yhteenveto

Pelkosenniemen kunta katsoo, että se pitää yhdyskuntarakentamislain tavoitteita toimintatapojen yhtenäistämisestä kannatettavina. Kunta kuitenkin korostaa, että uusien lakisääteisten velvoitteiden kuten yleisten alueiden kunnossapitosuunnitelman laatimisen, koneluettavien aineistojen tuottamisen ja tiedonhallintavelvoitteiden aiheuttama hallinnollinen ja taloudellinen lisätaakka olisi kompensoitava, sillä pienten kuntien talous- ja henkilöstöresurssit ovat rajalliset. Lain tulisi mahdollistaa joustavat ja kustannustehokkaat toimintatavat sekä huomioida myös riittävän pitkät siirtymäajat sääntelyn toimeenpanon kannalta.